

Justis- og beredskapsdepartementet

Sendt via regjeringen.no

Deres ref:

Vår ref:
202014218-13

Dato:
26.11.2020

HØRINGSUTTAELSE - RETTSHJELPSUTVALGETS UTREDNING

Kriminalomsorgsdirektoratet (KDI) viser til Justis- og beredskapsdepartementets høringsbrev av 23.11.2020 vedlagt høring NOU 2020:5 Likheter for loven – Lov om støtte til rettshjelp (rettshjelpsloven). KDI har forelagt høringen for underliggende enheter. Vi har mottatt tilbakemelding fra kriminalomsorgen region sørvest og kriminalomsorgen region øst. Deres høringsuttalelser følger vedlagt.

KDI har gjennomgått høringen med særskilt blikk på forslag av direkte betydning for kriminalomsorgen og ønsker i det følgende å kommentere rettshjelpsutvalgets forslag om å etablere en ordning som sikrer innsatte bedre rettshjelp.

Generelt

Kriminalomsorgen vil alltid forsøke å ivareta innsatte på best mulig måte innenfor straffegjennomføringens rammer. Imidlertid innebærer kriminalomsorgens samfunnsoppdrag at innsatte blir fratatt sin frihet og må leve etter de anvisninger som kriminalomsorgen gir. Gjennom straffegjennomføringsløpet vil det bli tatt en rekke, til dels inngripende, beslutninger av direkte betydning for innsattes progresjon og tilbakeføring. I tillegg er det tale om beslutninger som rammer en sårbar gruppen. KDI er derfor positiv til at det foreslås å etablere en ordning som sikrer innsatte rettshjelp ved behov.

Ved etablering av en rettshjelpsordning vil direktoratet peke på enkelte forhold som departementet bør vurderes.

Veiledningssaker vs. klagesaker

Idet kriminalomsorgen etter forvaltningsloven har veiledningsplikt innenfor eget saksområde, anser KDI at rettshjelpen bør knyttes til klagesaksbehandlingen. Rettshjelpen som ytes vil da kanaliseres til den delen av prosessen hvor det antas å være størst behov.

Prioritering av saker

KDI vil ved etablering av en ordning som foreslått anbefale at det særskilt vurderes hvilke saker som skal prioriteres. Det er et stort spenn i innsattes klagesaker, og det er ikke i alle tilfeller slik at det er de spørsmål som gjelder mange innsatte som er av størst rettssikkerhetsmessig betydning. Enn videre kan det være saker som gjelder enkelte innsatte som er av stor betydning.

Rettshjelpens innretning

Videre anbefaler vi at departementet vurderer hvordan rettshjelpen skal innrettes for at de som ellers ikke ville kontakte advokat for bistand, kan motta hjelp. I høringsnotatet fremheves særskilt isolasjonsproblematikken i norske fengsler som grunnlag for etableringen av ordningen. Det er viktig å merke seg at en stor andel av de innsatte som utelukkes og i ytterste konsekvens blir isolert, som følge av egen fungering ikke er i stand til å selv kontakte advokat. Det er således av stor betydning hvordan rettshjelpen innrettes for at også de svakeste skal få hjelp.

Ordningen bør åpne for saker som ikke omfattes av straffegjennomføringsloven

Ordningen bør også kunne omfatte saker etter helselovgivningen, når det gjelder spørsmål om overføring av innsatte fra fengsel til psykisk helsevern. Kriminalomsorgen opplever i mange tilfeller at innsatte som har behov for innleggelse i psykiatrisk sykehus ikke får plass, eller raskt returneres til fengsel. Disse sakene bør også omfattes av ordningen.

Forvaringsdømte som er prøveløslatt til kommunal boenhet eller institusjon

Kriminalomsorgen region øst har særskilt påpekt at ordningen ikke bare bør gjelde innsatte i fengsler, men mener at ordningen også bør omfatte forvaringsdømte som er prøveløslatt til kommunal boenhet eller institusjon i medhold av straffeloven § 45 første ledd bokstav c (Refusjonsordningen). Dette er prøveløslatte som er underlagt et strengt regime, og KDI er enig med region øst i at flere av disse prøveløslatelsene har klare likhetstrekk med fengselsstraff og bør omfattes av ordningen.

Utelukkelse som overstiger fastsatte frister

Kriminalomsorgen region øst har i tillegg til den foreslåtte advokatordningen, fremholdt at det bør etableres en ordning med fri retts hjelp hvor innsatte automatisk får oppnevnt en advokat der kriminalomsorgens vedtak om utelukkelse og bruk av tvangsmidler overstiger fastsatte frister. I lys av kriminalomsorgens utfordringer med enkelte langvarige utelukkelse i kombinasjon med innsatte med betydelig helseutfordringer, støtter direktoratet forslaget.

Med hilsen

Tom A. Enger
avdelingsdirektør

Lene Christin Elnes
seniorrådgiver

Dette brevet er godkjent elektronisk i kriminalomsorgen og har derfor ingen signatur.